

Slovenski dom

Štev. 79.

V Ljubljani, v četrtek, 9. aprila 1942-XX

Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujeje
izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Il bollettino No. 676:

La base navale di Alessandria attaccata vigorosamente

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:

Nella Cirenaica orientale, sotto la pressione di nostri reparti il nemico ha sgombrato alcune posizioni.

La base navale di Alessandria d'Egitto è stata vigorosamente attaccata da velivoli dell'Asse nella notte sul sette corrente; numerose bombe dei massimi calibri, sganciate nella zona del porto, hanno causato notevoli danni alle attrezzature belliche industriali, ripetutamente colpite ed incendiate.

Sono state rinnovate intensi azioni di bombardamento contro Malta: squadriglie germaniche hanno centrato officine e depositi dell'isola, ridotto al silenzio alcune batterie contraeree, danneggiato un cacciatorpediniere.

In un'incursione nemica su Bengasi dieci arabi sono stati uccisi o feriti. Un apparecchio inglese è stato abbattuto nella zona di Derna, dalla difesa contraerea nell'azione citata dal bollettino di ieri: un altro da cacciatori tedeschi nei pressi di Creta. Non è ritornata alla base un nostro velivolo.

Vojno poročilo št. 676:

Hud letalski napad na Aleksandrijo

Uradno vojno poročilo št. 676 pravi:

Vzhodni Cirenajki se je moral sovražnik pod pritiskom naših oddelkov umakniti iz nekaterih prednjih položajev.

V noči na 7. april so osna letala silovito napadla pomorsko oporišče Aleksandrijo v Egiptu. Številne bombe največje kalibra so bile spuščene na pristanišče in so povzročile znatno škodo na vojaških in industrijskih stavbah, ki so bile ponovno zadete in zažgane.

Obnovljeno je bilo močno bombardiranje Malte: nemški oddelki so zadeli tovarne in skladišča na otoku, prisilili k molku nekatere protiletalske baterije ter poškodovali en rušilec.

Pri sovražnem poletu na Bengazi je bilo ubitih ali ranjenih 10 Arabcev.

Eno angleško letalo je sestrelila protiletalska obramba v Derna pri napadu, omenjenem v večeršnjem vojnem poročilu. Drugo letalo so sestrelili nemški lovci blizu Krote.

Eno naše letalo se ni vrnilo v oporišče.

Nemško vojno poročilo:

Nova velika potapljanja na vseh morjih

Za 104.000 ton pred ameriško in afriško obalo, za 33.000 ton v Skagerraku

Hitlerjev glavni stan, 9. aprila. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja naslednje uradno vojno poročilo:

Na vzhodnem bojišču so se uspešno nadaljevali lastni napadalni nastopi. Sovražnik je na večjih mestih ponovil brezuspešne napade.

V Severni Afriki so se morale angleške sile umakniti jugovzhodno od Mekilija.

Angleško pomorsko oporišče Aleksandrija je bilo bombardirano v noči na 7. april. V pristaniških ladjedelnicah je nastala znatna škoda.

Letalski napadi nočnih skupin nemških bombnikov, strmoglavskih in lovskih letal so bili naperjeni proti pristanišču in preskrbovalnim napravam v La Valetti, proti skladišču torpedov Calatrana in proti angleškim letališčem na otoku Malti. V taboriščih, ladjedelnicah in pristaniških napravah so izbruhnili veliki požari.

Nadaljevanje razprave zoper atentatorje na nemškega poslanika v Turčiji

Odgovornost Sovjetske Rusije za ta napad

Carigrad, 9. aprila. s. Z živahnim zanimanjem zasledujejo obravnavo proti napadalcem, ki so hoteli ubiti nemškega poslanika von Papena. Pričevanje nemškega poslanika bodo prebrali na prihodnjem zasedanju. Medtem pa so prišli na dan nove podrobnosti o sovjetski odgovornosti pri ponesrečenem zločinu. Po delih samokresa, ki so ga našli v bližini trupla napadalca Takata, so ugotovili, da je orožje angleškega izvora in da je bilo izdelano v Walterjevih delavnicah. Vprašali so pri vodstvu omenjenih delavnic in navedli številko samokresa. Odgovorili so, da je bilo to orožje prodano, ne neki baltski državi za sovjetske zasedbe. Še predvčeršnjim je sovjetski poslanik v Turčiji v spremstvu soproge obiskal oba sovjetska obtožena v ankerski ječi in jima prinesel sadja in slačice. Sovjeti si prizadevajo, da bi vzbudili dvome glede nepristranosti turškega sodišča, ki vodi preiskavo, a v Carigradu so kljub tem sovjetskim poskusom docela ravnodušni, saj je znano, da obtožena Kornilov in Pavlov dobivata vse besedilo obravnave v ruskem prevodu, čeprav Moskva to zanika. Sodijo, da delajo Sovjeti take poskuse iz propagandnih namenov.

Ankara, 9. aprila. s. Pred tukajšnjim kazenskim sodiščem je včeraj prišlo do drugega

Po prvih japonskih letalskih napadih na indijsko obalo

Novo poročilo o ujetnikih in vojnem plenu v Holandski Indiji

Tokio, 9. aprila. s. Japonski mornariški minister je imel govor pri spominski slovesnosti za devetimi častniki iz posebnega napadnega oddelka, ki je izgubil življenje pri napadu na ameriško oporišče Pearl Harbour. Poudaril je, da japonsko cesarstvo obnavlja svoj sklep, da hoče doseči končno zmago. Med slovesnostjo, katere se je udeležila ogromna množica ljudi ter oddelki mornarice, so prebrali poslanico ministrskega predsednika generala Toja. General poveljuje junastvu padlih, ki so bili prepričani o smrti pri izvedbi načrta za uničenje nasprotnikovega brodograjskega. Prebrali so tudi poslanico admirala Jamamota,

ki pravi, da bodo dejanja teh junakov za vedno ostala v zgodovini japonskih oboroženih sil. Cesarica je pri tej priliki poslala rodbinam padlih simbolične darove ter denarne podpore.

Stockholm, 9. aprila. s. Kakor poroča londonski dopisnik lista »Afton Bladett«, v Londonu zelo zaskrbljeno pričakuje poročila o prvem japonskem letalskem napadu na Indijo in o japonskem nastopu zoper otok Ceylon. Po prvih brzojavkah bi se zdelo, da so se japonska letala dvignila s trgovskih ladij, ki so jih Japonci predelali v letalonosilke. Te letalonosilke so take, da je njihovo gibanje težje opaziti. Glede morebitnega lova an-

gleškega brodograjskega na te ladje so v angleških krogih zelo nezaupljivi, kakaj Bengalski zaliv je zelo velik in zaslediti nasprotnika tam bi bila težavna reč. Japonci so bili zelo srečni pri izbiri svojih ciljev, kakaj pristanišča, ki so jih bombardirali ob vzhodni indijski obali, so oporišča za ameriške letelce trdnjave in za angleške podmornice. V Londonu so tudi v skrbeh zaradi Kalkute, ki je tudi izpostavljena nevarnosti japonskih letalskih napadov.

Rim, 9. aprila. s. Agencija Reuter poroča iz Sydneya, da so se Japonci izkrcali na otoku Manus, ki je največji med Admiralskimi otoki (severno od Nove Gvineje). Japonci so tam zasedli kraj Lorengau.

Tokio, 9. aprila. s. Japonsko vrhovno poveljstvo sporoča, da je japonski ekspedicijski zbor v Holandski Indiji do 25. marca na otoku Javi dobil 82.618 ujetnikov. Od tega jih je 68.219 Holandcev, 4890 Avstralcev, 10.636 Angležev in 883 Amerikancev. Poročilo poudarja, da sestavljajo ti ujetniki devet desetih vseh nasprotnikovih sil, kakor jih je našlo holandsko vrhovno poveljstvo, ko se je 9. marca brezpogojno vdalo. Japonci so na Javi dobili 177 letal, 940 topov različnih vrst ter 83 protiletalskih topov. Med plenom je tudi 4228 težkih in lahkih strojin, veliko streliva in bomb, 1059 oklepnih voz in mnogo železniških vagonov. Znatno so tudi količine zdravstvenih potrebščin, ki bi zalegle 100.000 ljudem za leto dni. Japonci so pri vseh bitki imeli 845 mrtvih ter 1784 ranjenih.

Vesti 9. aprila

Vojna pobuda je tudi letos popolnoma na strani osovražnih držav, piše turški list »Son Posta«. Japonska je čisto zasedla tihomorski prostor. Nemčija se pripravlja za nove akcije na vzhodnem bojišču, vsakodnevni napadi na Malto pa napovedujejo nove vojne dogodke v Sredozemskem morju. Nezanemljivo pa je, ali bo Anglija začela tako imenovano drugo fronto ali ne, ker bo težišče položaja odvisno od edinele od osovražnih sil.

Na Slovaškem so včeraj razglasili zaplenbo vsega judovskega imetja.

Iz Washingtona poročajo, da je predsednik Roosevelt poslal pismo predsedniku združenih delavcev avtomobilske industrije, v katerem pravi, da bodo morali delavci delati vseh sedem dni v tednu brez prestanka in da se bodo morali delavci odreči posebnemu plačilu za nočno delo in za delo ob praznikih.

Turška parlamentarna skupina narodne stranke je včeraj imela sejo, na kateri je poljedelski minister pojasnil položaj v poljedelstvu.

Velikonočni obredi pravoslavne naselbine v Berlinu so bili letos posebno znameniti, ker se jih je udeležilo mnogo sovjetskih ujetnikov, med njimi tudi veliko število ruskih častnikov.

Iz Berlina poročajo, da je neki oddelek nemških bojnih letal na velikonočni dan opravil svoj 5000. polet proti sovražniku.

»Daily Herald« ostro napada angleško vlado zaradi sprememb v cenzuri za tujino. Britski cenzorji bodo namreč morali poslej strogo nadzirati brzojavke, ki gredo v tujino in bi na vsebinski mogli vzbujati malodušje v zaveznikih in nevtralnih državah.

Brazilska vlada je izdala nalog, da morajo biti vse brazilske trgovske ladje oborožene.

Vatikanski krogi ne potrjujejo poročila, da bi bila siamska vlada predlagala ureditev diplomatskih odnosov med Siamom in Vatikanom.

Madžarske oblasti so v obmejnih krajih Slovaške aretirale več Judov, ki so skrivaj zbežali čez mejo. Vse Jude so vrnili slovaškim oblastem. Istočasno pa so aretirali tudi mnogo madžarskih Judov, ki so pomagali slovaškim Judom.

Portugalska vlada je izdala stroga določila, po katerih bo zaplenila vsa letala vojskojuznih držav, ki bi pristala na portugalskem ozemlju, posadke pa internirala.

V Nemčiji se bavijo z načrtom za direktno železniško progo, ki naj bi vezala v Porurje v Nemčiji z Donško kotlino v zasedenem delu Rusije. Železniška proga naj bi tekla čez Kassel, Breslau, gornje-šlezjsko industrijsko področje, Galicijo, Lvov in Kijev, kjer bi pri Poltavi dosegla Donško kotlino.

Iz Washingtona poročajo o zagotetni smrti admiral J. A. Wilcoxa. Uradno poročajo, da je admiral med nekim križarjenjem ob zelo slabem vremenu padel s krova vojne ladje. Podrobnosti o nesreči pa uradno poročilo ne navaja.

17. pristavev generala de Gaullea je bilo izključnih iz francoske častne legije. Med njimi sta tudi admiral Muselier in polkovnik Collet, ki sta v začetku vojne v Siriji pobegnola na angleško stran. Med izključenimi je tudi predsednik družbe, ki upravlja Sueški prekop, De Benoit, nekaj častnikov, založnikov in pisateljev.

Avstralska vlada je zaradi pomanjkanja kavčuka izdala nove omejitve v dodeljevanju orodij za zasebna vozila ter v potrošni kavčukovih izdelkih v vseh industrijah, ki ne delajo za avstralsko vojsko.

Prepoved o fotografiranju in slikanju javnih naprav v Nemčiji

Berlin, 9. aprila. s. Nemško notranje ministrstvo je izdalo odlok, ki prepoveduje vsako fotografiranje in filmanje ter tudi risanje železniških del, naprav, vojaških vlakov, avtomobilskih cest, zapor, pristanišč. Določene so globe in ječa za tiste, ki bi se pregrešili nad prepovedjo.

Italija - »oborožena poezija«

Izvirni govor pesnika Marinettija o vrlinah italijanske vojske na seji Kr. Akademije v Rimu

Rim, 9. aprila. s. Včeraj je na seji kr. italijanske Akademije bila slovesna manifestacija duhovne vzajemnosti med oboroženimi silami z zemlje, z morja in izpod neba. Znani futuristični pesnik F. T. Marinetti je z gorečo in navdušeno besedo slavil vrline, vztrajnost in drznost italijanske vojske. Odgovarjal je francoskima pisateljima Valéryju in Morandju, ki skušata braniti staro francosko demokratično in bogataško družbo. Temu načinu življenja je Marinetti postavil nasproti življenjski način italijanske revolucionarne omike, ki je na pohodu in ki hoče z dejansko bojvniško moškostjo ter z oživljajočim duhom dinamizirati ter poneskončiti zmagovito italijanstvo, ki ga vodi Benito Mussolini.

Marinetti je omenil, da tridesetletni futuristični bojni krik »Vojna je edina higiena za svete znova potrjuje civilizatorično smiselnost vojne in označuje Italijo kot »oboroženo poezijo«.

Vrline italijanske vojske so po Marinettiju naslednje: hladna mirnodušnost generalov, zagriženost poveljnikov obkoljenih oddelkov, izvirna domiselnost patrol, zavestna trdnost prednjih straž, radostna in vedra potpežljivost pešaka na pohodu, zaljubljenost in tehnična navezanost na avtomatično orožje, globoka dobrotnost bojnikov do premaganega sovražnika, vzajemnost v strelskih jarkih ter poželenje po lepi rani in po lepi kolajni, polemični duh, ki gre celo tako daleč, da se iz njega poraja želja, da bi se z junaško smrtjo končale vladalske sanje in načrti italijanskega pešaka, osupljivo nadjunaštvo vseh vrst, tekma juna-

štva v isti rodbini, pokorščina zapovedi, ki hoče za vsako ceno, tudi če je vojak hudo ranjen, nositi v sebi plamenčo srčnost bersaljerjev, molčeča zbranost strojničarjev, pogreznjenih v blato in sneg, odkrilen blesk letalcev, drznost torpednih letalcev, piemontski čut za dolžnost, računsko natančnost ciljalev ter inženirjev, tehnična spretnost Ligurcev, heroična veličina karabinerjev, vdanih Kralju in Duceju, prožnost duše, ki je sposobna prehajati od okrutnosti v nežnost, veselje do nagle sinteze, veselje do brzine ter do tvorne in arhitektonske umetnosti vrtnanja gora, do njihovega razstreljevanja, do zidave trdnjav in utrdbic z odpornimi in lepimi oblikami, umetnost za poveljevanje in urejevanje drugokoličnih čet, umetnost zakrinkavanja pokrajin.

Futuristični pesnik Marinetti je končal govor s poveljevanjem padlih, odlikovancev z zlato kolajno ter pohabljenec in je povabil občinstvo, naj ne pozabi tistih častnikov, skoraj samih pesnikov in prevratnikov, ki so ponosni na svojo vojaško uniformo izpred Vittoria Veneta, 15. aprila 1919 pod poveljstvom pesnika Marinettija in kiparja Vecchiaja ustavili v Milanu na trgu Vercanti 30.000 socialistov in komunistov, kar je bila prva zmaga fašizma nad komunizmom.

Slovesne prireditve se je udeležilo veličastno in mogočno število občinstva, ki je večkrat ustavilo govornika z navdušenim odobravanjem.

Bolgarske zahvale Italiji ob obletnici zasedbe Makedonije

Sofija, 9. aprila. s. Prva obletnica zmagovitega vojskovanja sil Osi na Balkanu označuje tudi osvoboditev Makedonije in egejske Tracije. Ob tej priliki je italijanski poslanik v Sofiji prejel več sto brzojav, ki so mu jih poslala vsa mesta in vaje v Bolgariji, županstva, politične osebe, združenja bivših bojnikov, delavci in kmeti.

Brzojavke izražajo toplo zahvalo bolgarskega naroda lašetični Italiji in najlepše želje za Vladarja, za Duceja in za popoln uspeh italijanskega orožja. 7500 kmetov iz okraja Novi Pazar je italijanskemu poslaniku poslalo spomenico, v kateri ga prosijo, naj bi Duceju tolmačil iskreno ljubezen in občutja vdanosti bolgarskega naroda za plemenito pomoč, ki jo je Italija dala pri osvoboditvi Makedonije in Tracije.

Odkritje vohunske sabotažne zarote na Madžarskem

Budimpešta, 9. aprila. s. Uradno poročilo madžarske brzojavne agencije javlja, da so sovrážni-kovi agenti nameravali izvesti velikopotezen sabotažni načrt. Pazljiva čujčnost policijskih oblasti je pa še ob pravem času izjavila zločinski načrt. Policijska preiskava je dovedla do prijete številnih ljudi, zaplenjenih v pripravljene sabotažne dejanje. Zvedelo se je tudi, da so to sami Judje in boljševiški agenti, pri katerih so našli znatne količine razstreliv. Mislijo se pogotni v zrak tovarne za železniške stroje. Vsi prijeti bodo postavljeni pred vojno sodišče.

Vedno večje omejitve in pomanjkanje v Južni Ameriki

Buenos Aires, 9. aprila. s. Omejitve, ki jih je povzročila vojna tudi v Argentini, se v vedno večji meri čutijo zlasti zaradi temeljitega zmanjšanja uvoza iz Združenih držav z ameriškimi ladjami. Ves argentinski uvoz je zdaj čisto odvisen od novega domačega trgovskega brodograjskega, ki pa šteje samo kakih 30 srednjevelikih ladij. Najhujše omejitve so v papirni industriji, zaradi česar se listi morali zmanjšati obseg na polovico ter odpraviti večerne izdaje. Vedno manj je tudi različnih drugih sirovin, zlasti v tekstilnih tovarnah za svilo. Prodaja gumijastih obročev je omejena. Naraščajoče omejitve so pa poživile trgovske izmenjave na južnoameriški celine sami. Chile in Argentina sta ekle-nila pogodbo za zamenjavo chilskega premoga z argentinskim žitom. Argentina bo v Boliviji delala ceste in petrolejske vode ter zato dobivala od nje tekoče gorivo. Zaradi pomanjkanja prevozil pa bo vse to mogoče delati le v omejeni meri.

od sovjetske vlade dobil pooblastilo, da se bo udeleževal obravnave proti napadalcem na poslanika. Vest o prihodu ruskega zagovornika je v Ankari zbudila nešteto govorice. Menijo, da je sovjetska vlada čutila potrebo, da bi bila zastopana po zagovorniku, kar kaže, da je tudi sama med obtoženci

Ankara, 9. aprila. s. Prednočnim je z letalom dospel v Ankaru ruski zagovornik, ki je

Razne zgodbe iz sodne kronike

O nepremičninskih dražbah — Konjske tatvine — Kurja fabrika

Ljubljana, 9. aprila.

Nadaljujmo najprej še nekaj statistike iz ljubljanske zemljiške knjige! Splošno so letos ruženi, naj si bodo mobilne ali nepremičninske, prav redke. Do dražb redko pride! Bohan malokje pojel! Sicer so stari gadje, ki iščejo dobička pri raznih dražbah pohištva in drugih dragocenosti, še vedno zelo podjetni in vodijo točno evidenco o vseh poslih in zadevah, ko pride kaka stvar do dražbe, toda račun so jim dostikrat prepižani, kajti dolžniki skušajo v zadnjem trenutku rešiti svoje stvari in zadovoljiti svoje upnike. Prav tako je z dražbami in eksekucijami raznih posestev, hiš in drugih zemljiških parcel. V spisih zemlj. knjige nalatimo letos pogostokrat na kratke zapiske, da je bila že razpisana dražba tega in tega posestva ustavljena, ko je dolžnik upnika ali več upnikov poplačal in našel na kak način sanacijo svojih dolgov.

Letos v treh mesecih je bilo zaznamovanih 41 predlogov, s katerimi so upniki, v prvi vrsti državni zakladi, zahtevali realno ružbeno, da so se za svoje zahtevke prisilno vključevali na posestva dolžnikov. Celotna vsota teh zahtevkov znaša v 3 mesecih 107.708 lire in poleg tega še dinarsko terjatev v znesku 65.187 din. Državni zaklad se prva dva meseca ni toliko vključeval na račun neplačanih davkov, kakor prav zadnji mesec v prvem četrtletju, v marcu. Dostikrat je bila predlagana nepremičninska ružbeno za prav malenkostne zneske.

Dalje je bilo v I. četrtletju vložnih 21 predlogov za uvedbo dražbenega postopanja, da se ocenijo in na javni dražbi prodajo različne nepremičnine v mestu in okolici. Upniki so zahtevali dražbo, da pridejo do kritja svojih terjatev v znesku 142.517 lir. Dražba je bila dostikrat predlagana za prav malenkostne vsote, kakor za 76 lir in 440 lir.

Pred kazenskim senatom na okrožnem sodišču se letos razvijajo kratke, a za sedanjost dobo značilne razprave o raznih tatvinah življenjskih potrebščin in živine. Pred pogoste so sedaj razprave o tatvinah konj. Bilo je lani meseca junija, ko je

pekovski pomočnik Dolfe odpeljal tam nekje na Notranjskem nekemu posestniku 3800 lir vrednega konja in ga skušal prodati. Toda imel je smolo, da so ga zalotili. Zaradi konjske tatvine je bil sedaj Dolfe pred malim senatom obsojen na tri mesece strogega zapora.

Martinski Janez pa je dobil 4 mesece strogega zapora, ker je lani decembra meseca v Grabovem ukradel nekemu posestniku rjavo obleko in hlače v vrednosti 1300 lir ter razen tega še 1 kg sladkorja. Janez je tatvino trdovratno tajil, toda pokopale so ga priče, ki so povedale, kako je okrog ponujal hlače in obleko.

Mestna občina Ljubljana vodi sedaj točno evidenco o vseh odstopih privatnih zemljišč v svrhu naprave cest in kanalov. Posestniki, ki so obvezani občini odstopiti za ceste določeni svet, morajo podpisati primerne javne listine, da se nato more v zemljiški knjigi zaznamovati prenos lastninske pravice na mestno občino.

Zanimiva je zadeva o tako zvani »kurji fabrikci«. Takole okoli leta 1908 sta ustanovila dva podjetja Ljubljana, pok. Krapiš in G. Dietrich France, tam v Zgornji Šiški zavod za umetno valitev dobrih piščancev. Kupila sta obširen kompleks tam ob gorenjski železniški progi in napravila čedna poslopja za kurice in petelince. Prostor je bil daleč naokrog ograjen z visoko žično ograjo. Šiščani in šegavi Ljubljančani pa so hitro vzdeli temu »zavodu« kratko in jedrnatu ime: »kurja fabrika«. Nekdanja občina v Zg. Šiški, ki je avgusta meseca 1908 izdala obema lastnikoma za devno gradbeno dovoljenje za zidavo »perutninskega zavoda«, je odločila, da morata oba šiščanski občini odstopiti brezplačno in bremen prosto za ceste ves potrebni svet. Šele sedaj je mestna občina Ljubljana kot naslednica občine Zgornja Šiška dosegla, da se je za ceste določeni svet v izmeri 656 kv. metrov prepisal na njeno ime. Prostor, ki je prej obsegal perutninski zavod, je sedaj popolnoma zaidan in stoji na njem čedne vile. Mnogi Ljubljančani pa se še spominjajo, kako je bilo takrat, ko je stal tam perutninski zavod, kakor tudi let med prvo svetovno vojno, ko so tam bile razne barake.

Prva pomladanska nevihta

Ljubljana, 9. aprila.

Znan je sicer april, da je v vremenu močno nestanovit, da je muhast, ko v enem dnevu pri- naša vse mogoče vremenske pojave, ko se nena- doma za soncem vlije na zemljane gosta ploha. Drugače je znano v vremenski kroniki, da april sicer ne spada med najdeževnejše mesece, toda ima dokaj deževnih dni, tako-le najmanj polovico. Ne zaznamuje pa navadno april nikakega velere- korda v pogledu množine padavin, poseka ga v tem pogledu junij in najbolj pa oktober. Bilo je

pred leti, ko je izjemoma prinesel april obilico dežja, tako da je nastala na Barju velika povod- enjska katastrofa.

Ze včeraj je barometer začel počasi padati, kar je bilo znamenje, da nastopi kmalu deževno vreme, ko se je na drugi strani temperatura začela rapidno dvigati. Včeraj popoldne smo v Ljub- lani dosegli najvišjo dnevno temperaturo +15,4, davi pa je bila zaznamovana najnižja jutranja +7,8 C.

Ponoči se je izvršila praveca vremenska re- volucija. Ze proti večeru so se na zapadu vrteli gosti, črni deževni oblaki, prinašajoč k nam ne- vihto. Ponoči je začelo silovito liti. Bila je takole od 3 zjutraj naprej velikanska ploha. Okoli 6 zju- traja so zgodnji vstajalci zagledali prvi letošnji po- mladanski blisk, ki mu je nato sledil votel grom. Pozneje je tudi večkrat bliskalo in grmelo. Zapihal je tudi močan severovzhodnik. Bil je okoli 7 hud piš in naliv, tako da so ceste in ulice bile ponekod kar poplavljene.

Kako huda je bila prva pomladanska nevihta, nam pokažejo podatki ombrografa. Metereološki zavod je nameril od včeraj do 7 davi kar 30,1 mm dežja. To je pač znak, da je bila res nad Ljub- ljano in okolico huda nevihta. Najgostejši deževni oblaki so okoli 7 pridrevli od krimske strani. Lahko je človek opazoval, ko so se trgli deževni curki kakor kake čunje in se je nad pokrajino vsipaval dež ko iz lijk. Zaradi ogromne mno- žine dežja, ki je padel do prvih jutranjih ur, je naravno, da so začeli potoki silno naraščati, ko je bila drugače zemlja še poprej vsa prepojena z vodo in je ni mogla sedaj sproti vsrkavati. Ljubljana je do davi narasla za dobrih 25 cm na Spid.

Pristojbine za pisma in dopisnice v prometu Ljubljanske pokrajine z Nemčijo

Na podlagi posebnega sporazuma med itali- jansko in nemško pošto upravo se uveljavljajo nove pristojbine za pisemske pošiljke v prometu z Nemčijo. Te pristojbine so:

a) Pisma do 20 gramov 1 liro, preko 20 gra- mov za vsaki 20 gramov do največje teže 1000 gramov po 0,60 lire.

b) Dopisnice, navadne, 0,50 lire, z odgovorom 1 liro.

Te pristojbine stopijo v veljavo takoj in ve- ljajo v prometu z Nemčijo, Češko-moravskim pro- tektoratom in z General. gubernijem okupiranih poljskih teritorijev.

Mednarodni velesejem v Zagrebu od 25. IV. do 4. V. 1942

V ZAGREBU od 25. aprila do 4. maja 1942.

Velika in važna razstava za razvoj italijansko- hrvatskih odnosov in za afirmacijo italijanskih pro- duktov v južnovzhodni Evropi. Razstavljeni bodo vsi ekonomski proizvodi države in prijateljskih držav, in to:

Oblačilna industrija — tekstilna industrija — mehanična industrija — orodje — cestni stroji — poljedelski stroji — gradbeni in drugi — kovinska industrija in slično — elektrotehnična, radijska in kinematografska industrija — kemično-farmaceut- ska industrija — industrija jestvin in pijač — in- dustrija stekla, keramike in porcelana — zdrav- niška tehnika — saniteta — veterinarstvo — gla- beni instrumenti — papir, stroji in pisarniške po- trebščine — domača industrija — lesna industrija in lesni proizvodi — ljudska manufakturna in- dustrija — parfumi — fotografije — iznajdbe — no- vosti — patenti itd. itd.

Udeležene države: Italija, Nemčija, Madžarska, Bolgarija in Švica.

Naprosamo vse interese Ljubljanske pokra- jine, da se čimprej prijavijo — bodisi glede pro- stora ali obiska in si tako zagotovijo udeležbo, ki bi bila kasneje zaradi pomanjkanja časa in prostora onemogočena.

Častni predstavnik ZZ za Ljubljansko pokra- jino: Šimic France, Kolodvorska 25, tel. 34-96, 37-69.

Ribniška priekijada

Ribnica, 8. aprila.

Pretek dni no nekaj torkov je že minolo od tistih dni, dere sem se nasela v toloj lepoj rešetarski metropoli. Da sem se v šolah glih za brezposelnega vün zvičla no še toti poklic furt dobro skoz tiram, sem dozdej že vtegn telko, ka sem se malo okoli po trgi razgleda.

Nahitem sem preštima, kak so vam nekteri Ribničani praktični. Pokozali vam čem samo en primer, kak si nikdar ne smete delati s kakšne male reči velikih problemov. Povsodik treba dnešji den šparati. Eno pa ovo je drago, pa morete pretek pasko meti, ka česa preveč pa prebitro ne obnucate. Takšna reč je, rečmo, s šolni pa s podplati. Kak Ribničanke s podplati šparajo, vidite s toga, ka si ne vüplejo dosti hoditi s prvega eli drugega na- stropja na dvor, ke majo lakiš prostor za smeti, neke vam rajši brez skrbi steplejo prah enostavno skoz okno. Zdi se mi, ka jih pri tem pač nič dosti ne moti, če so na nesrečo zidari napravili tisto okno tak, ka gleda glih na cesto...

Prijazni so Ribničani zlo. Vseeno pa se neki od jih krez druge, kori pa so glih tak od jih, pro- žüvijo. Kaj je tomi vzrok? Pravijo, že grejo v kori štaciin, ka so se pre štaciinji odvadiji biti tak prjazni no postřilivi, kak so včasik bili. Kelko je na toloj reči resnice, vam zaenkrat nemrem po- vedati, da sem bija v še samo enok štaciin; hoda sem spitätav, če bi mi hteli kaj na puš odali, da mam v žepi samo eno lükjo. Pa so prta meni bili zlo postřilivi z besedami no so mi eno pa ovo gučali, ka sem se tak hitro znašja pred vratni, ka sem poleg niti ne folga viditi, če so bili pri tem prjazni eli ne...

Ovi tjeđen, kak je pred totim mina, nas je tak vročo sunce grelo, ka nam je ves sneg razpuštilo, le tu pa tam so še minška kola poštono zamřžena. Pred par dnevi pa so nam izven voznega reda pr- štali novi sneg. Pri tem sem doba novi dokaz, ka sem se ne zmota, dere sem si zadjokrat misla, ka so naši lüdj rešen zlo vřli. Kak hitro so vam zagledali, ka de snega skoro že prek gležjov na- kidašo, so vam koražno napregli čužke pa hajd prta Kočevji orat tira! Vremen pa jih je grdo po- tegnolo za nos. Neso še vtegnoli priti do Kočevja, pa se je že začelo smejeti sunce no s punoj paroj objavljati sneg, kerega je nahitem telko sfalilo, ka so naši podjetni orači mogli plüg na vozi prpelati domu...

Lakiš ste radovedni, kelko bi pri nas koš pol vagona pisank? To je odvnošio včista pa to- toga, kakšni je človik, kerü kupivle. Ena vas pride tak na podrgo eli na dva liri. Zaj pa si med počitnicami lahko sami zračünite, kelko let te mogli tabok vkraj pušiti, če si čete prišparati za pol vagona...

Vsem, kerü se montrate, ka tota štornija štejete, vam za vüzem iz srca vošüm srečno no debelo pisanko!!!

Predsedniki mladinskih organizacij Katoliške akcije pri sv. ořetu. Na velikonočni ponedeljek so se zbrali v sprejemni dvorani v Vatikanu vsi predsedniki mladinskih organizacij italijanske Ka- toliške akcije iz vseh škofij. Vodili so jih odbor- niki osrednje organizacije Katoliške akcije in več škofov. Ko se je sv. oře prikazal med njimi, so ga zbrani pozdravili z navdušenim vzklikanjem. Skupaj s papežem so izmolili nekaj molitev, na- kar je sv. oře vsem podelil apostolski blagoslov s prošnjo, da bi Bog blagoslovil njihovo delo za prenovitev krščanskega življenja.

Slovesna proslava obletnice Svobodne Hrvaške

Ljubljana, 8. aprila.

Neodvisna Hrvaška Država je bila ustanovlje- na 10. aprila 1941. Prvo obletnico ustanovitve drža- ve bodo v Zagrebu in vsej Hrvaški proslavili na kar največjanejši način. Tudi tukajšnji konzulat Neod- visne Hrvaške Države bo proslavil ta zgodovinski spominski dan. 10. t. m. ob desetih dopoldne bo v stolnici svečana zahvalna maša. Ob 11.30 bo g. kon- zul sprejemal čestitke ob priliki obletnice ustano- vitve države, in sicer v beli dvorani hotela Uniona. Pri tej priliki bo tudi sprejem hrvaških naselencev v tej pokrajini. Pozivajo se vsi Hrvati, ki stalno ali začasno bivajo v Ljubljani, naj se teh prireditvev udeležijo.

Večer istega dne bo tudi sprejem za zastop- nike oblasti.

Novice iz Države

Dva italijanska gradbenika zmagala na mednarodnem tekmovanju v Bratislavi. Pred letom dni je razpisala slovaška vlada medna- rodni natečaj za izdelavo načrtov za novo vse- učiliško mesto v slovaški prestolnici. Udeležba je bila zelo velika. Posebna mednarodna komi- sija je pregledala vpslane osnutke in podelila dve nagradi po 100.000 slovaških kron načrtu italijanskih gradbenikov bratov La Padula in načrtu nemškega gradbenika Wolfganga Dro- sela iz Berlina. Tretjo nagrado 60.000 kron je dobil madžarski gradbenik, za njim pa je dobil nagrado še neki nemški udeleženec natečaja.

Nova odmera surovin za tekstilno indus- trijo. Korporacijsko ministristvo je določilo nova pravila za razdelitev surovin za tekstilno in- dustrijo in je poverilo fašistično zvezo industrij- cev, da bo izvedla podrobno razdelitev. V po- sebnem oziru se posveča pažnja tistim podjet- jem, ki se bavijo tudi z izvozom tkanin v tu- jino. Prav tako bo imenovana industrijska zve- za dolžna nadzorovati porabo in razdeljevanje že izdelanih tkanin in bo o tem podajala vsake tri mesece izčrpno poročilo pristojnim nadre- jenim oblastvom. Najstrožja kontrola bo posve- čena razdeljevanju zajčje dlake in bub svilnih prelecev.

Sanjale so se mu številke, pa je zadol v loteriji. Trgovski potnik Pietro Bisio iz Valen- ze je imel dostikrat težke sanje. Največkrat se mu je sanjalo o mrljskih vozovih, venci, po- kopališčih, nagrobnikih in podobnem. Nazad- nje se mu je sanjalo o mrlskem odru, odetem v zlato, na njem pa je videl pet števil. Ko je svoji ženji pripovedoval o sanjah in številkah, ga je začela nagovarjati, naj stavi v loterijo. Mož se je dal nazadnje prepričati in stavil. In res so štiri njegove številke zadele in mož je pobral čedno vsotico 25.700 lir, dočim je v sta- vo vložil le 36 lir.

Svilorejstvo v Italiji. Za letošnji pridelek svilnih bub je vlada določila odkupno ceno 25 lir za kilogram. Ze sedaj so začeli delati pro- pagando za razširjenje svilorejstva, da bi do- segli še večji uspeh kakor lani. Zadnja leta se je uspeh sviloprejšstva stalno večal in so v pet- najstih letih skoraj podvojili pridelek. Lani so industrijska podjetja odkupila nekaj nad 27 milijonov kilogramov bub, iz katerih so prid- obila nad 5 milijonov kilogramov svile. Večina ma se to blago porabi doma, mnogo pa ga gre- tudu v tujino. Italijanska naravna svila ima do- ber sloves in dosega tudi lepe cene na vseh trgih.

Latinsčina — diplomatski jezik? Rimska agen- cija »La Correspondenza« predlaga, da bi se po končani vojni latinsčina uvedla za diplomatski jezik namesto dosedanje francoščine. — Agencija pravi, da je po propadu Francije izgubila franco- ščina na svojem pomenu in ugledu, prav tako pa bo izgnil s sveta tudi duh francoske kulture. Za- voljo tega je treba misliti na uvedbo novega sploš- nega diplomatskega jezika in prav gotovo je tu latinsčina, ki ni le mednarodna, pač pa tudi sve- tovin jezik. Latinsčina se uče v šolah na vseh ce- linah in tudi znanstveno izrazoslovje je pobralo večino izrazja iz zakladnice tega mrtvega jezika. Po drugi strani je latinsčina uradni jezik katoliške cerkve.

Dober plen karabinjerjev v Gradiski. Kr. ka- rabinjerji iz Gradiske in Villesse so opazili zadnje dni tajno trgovanje s teleti in prašiči v okolici imenovanih dveh krajev in so skrbno pazili na vsa vozila, ki so prevažala razno blago v Gradisko. Temeljite preiskave so rodile uspeh in prijela sta bila neki zidar in neki mesar, ki sta skrivaj na- kupovala teleta in prašiče pri podeželanih in jih zaklane prodajala svojim stalnim odjemalcem. Pri obeh dveh so zaplenili 27 telet in 8 prašičev tik preden so prišli v pravo roko in bili oddani na- prepj v prodajo. Oba tihotapca so zaprli in se bo- sta morala zagovarjati pred sodiščem.

Nadaljevanje turnirja na Korotanu

Ljubljana, 9. aprila.

Včeraj so nadaljevali z namiznim turnirjem na Korotanu. Prav tako kakor ostale dni, tako je bilo tudi včeraj veliko zanimanje, posebno med igralci samimi. Včeraj so imela svoj dan moštva. Nastopilo jih je pet, in sicer je prireditelj postavil dve moštvi, gostje s Korotanevega pa tri. Tokrat so boljši del spravili domačini in so zasedli prvo mesto, pred Mladiko, za katero pravijo, da igra najboljši namizni tenis v Ljubljani.

Takole so si razdelili mesta:

1. Korotan I. 2. Mladika I. 3. Mladika II.

1. Korotan II. 5. Mladika III.

Rezultati posameznih iger:

Korotan I : Mladika I 5:2. Korotan I : Mla- dika II 5:1. Korotan I : Mladika III 5:0. Koro- tan I : Korotan II 5:2.

Mladika I : Mladika II 5:2. Mladika I : Mla- dika III 5:0. Mladika I : Korotan II 5:0.

Mladika II : Mladika III 5:0. Mladika II : Korotan II 5:1.

Korotan II : Mladika III 5:1.

Moštva: Korotan I: Potočnik, Jankovič, Purkart.

Mladika I: Sevshek, Bee, Meden. Mladika II: Klun,

Košak, Sajovic. Korotan II: Strojnik S., Landero,

Erzar. Mladika III: Ivane, Stanejšič, Gorkič.

Tudi ta turnir je dokazal, da imamo v Ljub- ljani kader prav dobrih igralcev. Če bi imeli priliko za kakšno težje tekme, bi se prav gotovo dobro od- rezali. Tudi včerajšnji nastopi so bili izvedeni kakor je treba. Pohvaliti moramo ves prirediteljski odbor, ki je bil točen in vreden.

irite najboljši slovenski poldnevnik »Slov. dom«

Time Gaspari:

Birma

Za birmo me je oblekel boter od petá do glave. 3. teto, ki mi je nadomeščala umrlo mater, sta se pogovorila, da morajo biti hlače močne in kratke. Tako sem dobil cajhasto obleko. Hlače so bile pol- gosposke, to se pravi, da so mi segale dobre štiri preste čez kolena, in ko sem po birmi prišel iz cer- kve, kjer sem med maso klečal, sta bili hlačnici pod koleni zapognjeni kakor dimne cevi ob koncih. Pa naj so odeslej hlače še tako likali, kolena so ostala zmerom lepo nazaj zavahana, ker sem premmogo- krat ob nedeljah tudi doma klečal. Toliko vem, da nisem za to posebno porajtal.

Ko smo izbirali po birmi pod šotorom v ve- liko ruto birmanske odpustke, sem se v gneči po naključju postavil pred zrcalo, ki je viselo na na- peti vrzici. Videl sem si okrogli kloboč, ves obraz in še srajco z ovratnico. Ovratnico sem imel prvič v življenju. Tega sem bil najbolj vesel in kar za- maknil sem se, dokler ni bil v ruti precejšen kup. Pri izbiranju daril nisva imela z botrom besede, na- lagala je brez povpraševanja po cenah teta. Kramarica ki je s palico švigala po muhah in po pr- etih, je eproti izračunavala naglas, boter je pa cvenčkal z drobižem v žepu. Pisano ruto je teta komaj zavezala. Malo jo je še potrosla ter mi jo je dala. »Lepo nesit!« je dejala.

Cez trg gredé je boter zavil k Vipavcem pod lipo po češnje. Potisnil mi jih je v levico. Tako sem nosil premmogo dobrot, toda dotakniti se jih nisem smel, ker mi je teta tudi češnje prepovedala jesti. »Jih boš po južini!« me je potolažila. Zagledali smo na vratih trgovine sosedo. Poklicala je teto. Boter ei je prižgal cigaro, in ko je pihnil prve dima, se je ob vratih trgovine široko postavil kakor bi bila hiša njegova. Zdelo se mi je, da je zadovoljen, po- sebno ker eo ga mnogi pozdravljali. Tudi mene eo pogledovali najbrž zaradi ovratnica. Ko le ni bilo

tete na spregled, mi je boter odvzel culo. »Kar jej češnje!« je odločil. Sonce je grelo, žejen sem bil, zato sem jih popadel in jih s slastjo zobal. Po ve- čini sem požiral cele, le nekatere sem izluščil, da sem spolzke peške prožil čez cesto. Kljub temu, da mi je boter dovolil, sem čutil, ko sem vse črnice posepravil da imam slabo vest. Tete sem se bal. Bila je dobra, tako dobra, da sem pozabil na mater, to- da, kadar je bilo kaj narobe, eva s teto zaorala kar se da. Dokler ni zbolela, je bila zelo delavna in od- ločna.

K sreči se je teta klepetaje vrnila s sosedo. Po- maknili smo se po veliki cesti proti gostim, kjer so za birmanske kuhali in cvrli. Šli smo po cesti, kakor bi premogli milijone. Bil je jasen dan, po vseh obrazih sama dobra volja, vse kar kar novo, vi- seoko pod nebom so se spreletavali beli golobi. Ma- tevž, naš hlapec, je prišel s kočijo tati nanoti. Me- denastni kolobarji na komatih naše Murke so se svetili kakor sonca. Smeje sta sedli teta in sosedu v kočijo. Preden eva z botrom zavila v gostilno, smo si še pokimali in boter je naročil: »Matevž, o petih!«

Prostori gostinke eo dišali po pečenki in po ne- čem še boljšem. Boter je že vedel, kako in kaj, ker me je peljal naravnost v salon, kjer eo pripravljali svečano kosilo. Na dvorišču, preko katerega eva šla, je bilo nekaj birmancev, ki eo se ogledovali za- si kazali ure. Mene se je tedaj polotila čudna ža- lost; kajti jaz nisem dobil ure, temveč, kakor mi je boter že dvakrat povedal, hranilno knjižico za dvaj- set kron. Razložil mi je tudi, da bom za ta denar kupil, ko bom večji, lahko tri ure. Zato naj eo ne cmerim. Vendar eo ee mi brez kolo zalile oči, da nisem v salonu spočetka nič razločil. Skrivaj sem eo obrisal in sem videl dolgo sobo, posredel belo eo- grnjeno mizo, bele krožnike, prtiče, svetle žlice, rde- če vino in mnogo rož. Ena stena je bila steklena; skozi jo v posebnih pravokotnikih padalo sonce. Vsa ta prazniška soba eo je nadaljevala v velikem, zlato obrobjenem ogledalu, ki je viselo aa zadnji

steni. Zazdelo se mi je, da salona in lepote ni konca.

Kmalu za nama so prišli drugi. Največ je bilo birmancev. Edina botra, ki je še prišla, je priho- pela z razgretim obrazom. »Dajte, ljudje božji, kaj pa čakate!« Na njen klic eo se zapodili otroci z divorišča v salon. Povzela je spet besedo, ko je te- kala ob pogrnjeni mizi ter ogledovala rože in po- sode. »Otroci, vi boste tamle na koncu mize!« Obr- nila se je k nam. Nič prijazna se mi ni zdela; kakor bi ne bila botra. Mene je prešinilo: »Da bi ne sedel zraven nje!« Čudno eo mi je tudi zdelo, zakaj eo vsi drugi obmolknili vprico nje. Ko se je spet usta- vila, se je od vrat sem pomaknila k njej deklica, ki je prej nisem videl. Majhna je bila kakor palček, drobena, vsa v belo napravljena, tudi obrazek je bil bel, samo oči eo bile velike in rumenkasto vo- dene. Las je bilo na njej največ v dveh svetlorjavih kitah. Pretežke eo se zdele in tudi nos je bil soraz- merno predolg ter podoben ključku. Kakor ujeta ptička! Tako sem to uganil, četudi nisem vedel teti beli ptički imena. Neznansko eo mi je zasmilila, da sem postrani nagnil glavo in jo tako gledal.

Medtem eo je razvnel razgovor, kaj nam otroci sedimo. Glavno besedo je imela gospa botra. Dru- gim botrom eo rekali: botra ali Martinčičevi ali strima ali sosedovi, tej pa vsi gospa. Moj boter me je prijel za ramo, kakor bi me ujel: »Jaz svojo ga ne dam nikamor! Pečenko bova zdaj skupaj rezala, močnik doma o tepala vsak zase!« In pocvenč- ljal je s srebrnim drobižem v žepu. To je zaleglo, kajti Županov ata eo tudi svojega pogledali: »Takó, takó!« eo hitro rekli. »Kar takó bo prav. Danes smo vsi eno!«

Gospa botra ni zamerila, še dobro eo ji je zde- lo. Odzibala se je iz salona, in sedaj eo im pomen- ka zvedel, da je gostilničarjeva sestra in da je ona preskrbela salon. Zato eo vsi čakali, kajpak. Sedel nihče ni, dokler eo ni vrnila z gostilničarko. Spet eo vsi obmolknili; onidve eta zaskrbljeno ogledavali mizo. Potem eta nas tiho šteli. Z velikimi vilicami

je pokazala gostilničarki na sredo mize: »Vi, Župa- novi, s tole glavico.« Šla je z levico po birmance- vih lisičjih lasih, »tjale v sredo na tron. Tako mi. slim...« Ni utegnla nadaljevati, zakaj županov ata eo jo zavrnili: »To pa spet ne! Tieta, ki je vse pri- pravila, gre ta častni stol. Na njeno stran midva z Martinčičem, nasproti pa ti, »Minca, da boš kaj lepega povedala!« Nekdo je plosknil. Takoj smo udarili vsi v roke; zašumelo je kakor zunaj na sej- mu, da ni bilo besed ne konca ne kraja, ko smo posedali okrog mize. Kljub temu, da smo bili iz vseh farnih vasi, smo bili tisti mah ena sama ve- sela in brezskrbna družina.

Zraven Ptičke je sedel moj boter v temni obleki, da je bila deklica takó še bolj drobna in blede. Ko sem eo ozrl za njo, sem videl njeno botro, ki se je smejala. Cisto drugačna je bila sedaj, kakor bi ne bila tista prejšnja čemerna in upehana gospa. »Saj Ptička vendar ni taka reval!« sem si mislil. Ko sem o tem razmišljal, sta vstopila poslednja dva gosta, za katera sta ostala sedeža konec mize prazna. Zres eo ne spominjam več, kako eo ju pozdravili in kaj eo se vse spočetka menili z njima, ker sem opa- zoval birmanca. Preden je sedel k botru, sem videl, da je najmanj za glavo večji od nas otrok. Kloboč, ki ga je imel zgoraj pretisnjenega podolgem, eo je posvetil žametno, ko ga je obesil. Ovratnik je bil trd in visok, iz suknjica eo gledali beli trdi rokavi srajce. Ovratnico je imel pisano in počez. Počesan je bil na prečo tako gladko, kakor bi bili črni lasje zlepljeni. Zanimiv je bil tudi v obraz. Nisem mogel verjeti, pa sem le, ko je mirno obsedel, oprezal venomer pod nos — tam eo se mu že poznali brki, kakor bi bil sajami namazan. Ozrl sem se radoved- no po vseh obrazih. Nasproti meni eo je Vidrihov Janez potuhnul in je začel v pest kihati, tako smešen eo mu je zdel; jaz pa sem premišljal, odkod eo je vzel tako velik birmanec, tako resen in ponosen. Rad bi bil tudi jaz tak.

(Dalje.)

Malo pregleda o naši upodabljaljoči lepi umetnosti

Ljubljana, 9. aprila.

Pred nami ležita na mizi dva obširna zvezka mesečnika za umetniško kulturo »Umetnost«, te naše, danes že tudi v širokih krogih javnega življenja docela udomoljene umetniške revije. Po tehtnosti prispevkov, po odličnosti opreme in načinu ureditve ne ostaja »Umetnost« prav nič za podobnimi publikacijami kakor izhajajo pri narodnih in mnogim drugim ljudem, ki se zanimajo za vprašanja z umetnostnih področij. Povrh poskuša urednik tudi, da bi revija ostala ves čas aktualna ter je neumoren pri iskanju ustrežajočih snovi.

Zvezki, v katerem so združene 4., 5. in 6. številka, se pričene s Smrekarjevo risbo »Ivan Cankar« (1917) in s Smrekarjevimi, na duhoviti kosečki način napisanimi sestavki »Nekaj stvarnih pripomb«, pojasnil in popravkov k obrisu osebe in osebnosti Ivana Cankarja.

Saša Santel nato prinaša sestavek »Spomini na dunajsko šolanje«. Maksim Gaspari objavlja spomin na Ivana Cankarja pod zaglavjem »S Cankarjem na Bledu«. V obširnem, dovolj izčrpnem in jasno pisanem sestavku »Pregled zgodovine slovenske likovne umetnosti« nas znani umetnostni zgodovinar Franjo Sijaneč v nadaljevanju seznanja s tem, vedno hvaležnim in nikoli do kraja izčrpnim predmetom umetnostnega raziskovanja.

Umberto Urbani označuje slikarja Frana Tratnika. Sledi rubrika »Iz umetniškega sveta« s pregledom reproduciranih del. »Razstava Maksima Sedeja in Zdenka Kalina«. »Razstava St. Kregarja, N. Omerse in K. Putricha« ter »Razstava R. Jakopiča, M. Jame, M. Sternena in F. Vesela«. Nato pa prihajajo na vrsto paberki, zanimive novice iz vseh delov umetnostnega sveta.

»Živa njiva« je literarna priloga »Umetnosti«, tokrat ima na prvem mestu pesem Leopolda Stankića, »Božična«. Pri prilogi sodelujejo skoraj vsi pomembni slovenski pesniki. V tem zvezku srečamo razen Stankića še Alojzija Gradnika, J. Udoviča, D. Ludvika, Pavla Golio, M. Maleša, Cv. Golarja, F. Tomina ter Tratnikove, Cankarjeve in Smrekarjeve aliterizme o umetnosti.

Reprodukcije, ki so v tem zvezku, predstavljajo dela sledečih avtorjev: H. Smrekarja, G. Birolle, S. Santila, I. Vavpotiča, M. Gasparija, F. Podrekarja, F. Klemenciča, M. Kambiča, V. Cotiča, F. Sterleta, I. Sajeveca, S. Peruzzijsa, P. Povirka, F. Koparča, F. Ropreta, A. Zupanec-Sodnikove, sledita dva prav zanimiva posnetka iz slovenske ljudske umetnosti, »Kalup za mali kruhek« (iz Sadržajnega muzeja v Kamniku) — F. Tratnika, I. Meštroviča, F. Bilka, G. Segantinijsa, J. Steena, J. van Rycka, L. Laporteja, Despišaua, Tereskočica, V. minckja, R. Debenjaka, F. Miheliča, N. Omerse, S. Kregarja, Z. Kalina in O. Tabacchija. Tedaj v resnici pestra vrsta mojstrov, ki so zastopani z dobrimi deli v dobrih posnetkih!

Drugi zvezek obsega številke 7., 8. in 9. Zvezka se s mislimi našega velikega impresionista Richarda Jakopiča, pod zaglavjem »Richard Jakopič o umetnosti in življenju«. Rajko Ložar priobčuje obširnejši, na njegov znani trdni in široko razgledani način pisani sestavek »Moje slovenskega impresionizma«. Franjo Sijaneč spet nadaljuje svoj tehtni pregled »Zgodovine slovenske likovne umetnosti«. V prevodu N. A. prinaša »Umetnost« članek enega najznamenitejših italijanskih umetnostnih kritikov, Uga Ojettija, »Tizianov rojstni kraj«.

Ivan Vavpotič nato na nekoliko originalno, zerski način razpravlja o umetnosti Zorana Mušiča, pri čemer se zdi, da se je le pustil nekoliko zahesti. Sicer pa — čas itak postavlja vsako stvar na odgovarjajoče in mesto! V rubriki »Iz umetniškega sveta« spet srečavamo kratke informativne utrinke iz domačega kakor iz zamejskega umetnostnega sveta. Revija dalje ocenjuje »Nove knjige«, ob koncu pa spet prinaša literarno prilogo, v kateri so tokrat zastopani L. Stanek, Li-tai-pe (v prevodu Cv. Golarja), P. Golia, T. Sardenko ter J. C. Oblak s kratkim prispevkom »Spominček iz zorne mladosti« (Iz »Knjige spominov«).

Zvezek pa ima na stranih med tekstom reproducirana dela naslednjih umetnikov: A. Ažbete, A. Petkoviča, F. Vesela, I. Koblice, I. Groharja, R. Jakopiča, M. Jame, M. Sternena, P. Zmitka, Tiziana.

Lep napredek našega opernega pevca

Ljubljana, 9. aprila.

Poslušalci našega radia so zadnje čase mogli ugotoviti lep napredek pri našem priljubljenem opernem pevcu g. Ivanu Francu, ki večkrat razveseljuje poslušalce s svojimi lepimi koncerti. Zadnje čase je pevec imel več nastopov z izbranim italijanskim sporedom in je svoje ljubitelje prijetno presenetil s tem, da je besedilo izvajanih pesmi podajal v čisti in lepi italijanski. Ta novost daje njegovim nastopom večjo zaokroženost in strnjeno, zakaj opaziti je, da je tudi svoje petje prilagodil najboljšim in davno prizanim načinom italijanske pevske tehnike. Ni dvoma, da je s tem vzbudil pozornost tudi izven meja naše pokrajine in da lahko pričakujemo, da bomo kmalu slišali o njegovih nastopih tudi na kakem italijanskem umetnostnem tečaju, kjer bi se njegov utrjeni sloves še po pravici pomnožil.

A. del Sarta, Michelangela, C. Meunierja, I. Meštroviča, G. Segantinijsa, F. Carene, — sledita dva posnetka iz slovenske ljudske umetnosti, mašni plašč iz 16. stol. in Križani iz Svetine, konec 15. stoletja, — dalje Z. Mušiča, M. Maleša, A. Cernigoja, L. Spacala, D. Diasa, L. Dussourja, Limourca, G. Ferrandierjeve, Lagagea, A. Mailola, Karzona, O. Jastrzemeskega, Ch. Vesnarda in F. Podrkarja.

Ta naša reprezentativna umetnostna revija v resnici opravlja odlično kulturno delo. zato se je tudi tako priljubila širokim slojem slovenskega razumnštva. Kljub današnjim časom je ohranila svoj stari renomé z vsebino in obliko ter ostala zmerja tudi v ceni. Naroča se v Ljubljani, Pod turnom 5, ter stane polletna naročnina 40 lir. »Umetnost« ee priporoča sama.

Aprilska dela v sadovnjakih in na gredah

Strokovni list »Sadjar in vrtnar« ima v vsakokratni svoji izdaji opisano delo, ki ga naj vrtnarji in zelenjadarji izvrše v tekočem mesecu. Tako so strokovnjaki za mesec april napisali takole:

Letošnja dolga in ostra zima nas je zelo zaskanila. Marsikatero delo, ki bi ga bili morali izvršiti v sadovnjaku kakor tudi na vrtu v februarju in marcu, smo odložili vse doslej.

Če nismo precepili sadnega drevja, ko je poživelo, ga bomo precepili sedaj s cepljenjem na lub, kakor hitro bo dovolj sončno. Novo posajeto sadno drevje ob suši zalivamo. Na kolobarje potrosimo prepelelega gnojja, ki zadržuje v zemlji vlago, gnojji in greje, pospešuje tvorbo korenin in ovira rast plevela. Ko se zemlja popolnoma sedge, privežimo drevje čvrsteje h kolu. Odevelo špalirno sadno drevje podpremo v rasti in razvoju plodov z gnojnicjo, kateri dodamo pepela in superfosfata. To delo izvršimo ob dežju. Šibka debla, pa tudi veje okrepimo s puščanjem, t. j. v razdalji nekaj cm napravimo na severni strani v presledkih od vrha do tal v lub plitve zareze. Na vejah napravimo zareze na spodnji strani.

Pred cvetenjem škropimo sadno drevje proti škrlupu z 2% bakrenoapeno ali z 2% žveploapeno brozgo. V aprilu začne svoje pogubonosno delo cvetočar. Ob jutrih ga otrešamo na razgrnje-nje rjuhe.

Zelenjadne grede so posejane, zgodnje sorte kale. Ponovno sejemo špinato in peso ter sadimo grah. Prve setve graha okopljemo, nataknemo natiče in obsejemo.

Iz toplih gred presajamo na sončne in zavetne grede karfirole, zgodnji ohrovt in zgodnje zelje, proti koncu meseca tudi kolerabe. V začetku aprila sejemo na prosto kasno zelje, v drugi polovici pa brstnati kapus, pozne karfirole, ohrovt in podzemsko kolerabo. Sejemo in sadimo vse v vrese! Da to lažje in hitreje izvršimo, uporabljamo razrtnik, na katerem se predstavljajo klini tako, da napravljajo na 120 do 130 cm širokih gredah po 3, 4, 5 ali 6 vrst. Do srede aprila posadimo za seme: koren, redkev, peso, repo, zelje itd. Pazimo, da ne sadimo skupaj sorodnih sort, da se ognemo križanju. Konec meseca pripravimo grede za kumare, paradižnike in papriko. Zagonjimo jih prav obilo s preležanim gnojem. Sadili bomo šele v maju, ko se bo zemlja dovolj ogrela. Za poskušnjo lahko posadimo konec aprila nekaj fižola. — Glavno setev bomo izvršili v maju.

Nadležni plevel zatirajmo sprti s pletvijo in okopavanjem. Na setvah se pojavijo prvi bolhači, na kapusnicah pa požrežni šuštarji. Bolhače zatiramo z apnenim, posebno pa s tobaciinim prahom, šuštarje pa obiramo.

V treh vrstah...

25. in 26. marca je bila matura tudi na višji šoli v Mariboru. Z uspehom je položilo maturo 20 kandidatov.

V Dobrni je bila ustanovljena rajfajznovka.

Na Dravskem polju je bil pred nedavnim prirejen poseben pletilni tečaj, ki je prav dobro končal.

Kuharski tečaj so imela dekleta tudi v Šmarju pri Ješah. Udeležilo se ga je 12 deklet. Za zaključek je bila prirejena tudi manjša kuharska razstava.

Nemški nadporočnik Trenk, ki je znan bojni slikar, je imel v Trbovljah obiskano predavanje. Govoril je o vojni na Norveškem. Predavanje so spremljale lepe skioptične slike.

V šentviški Ljudski dom je bila pred dnevi eklicana na zborovanje Hitlerjeva mladina. Ob tej priliki je bilo izrečenih spet več vabil, naj se fantje in dekleta odzovejo delu na Koroškem.

Vodja nemške narodnostne skupine vabi vse kočevske Nemce, ki zdaj bivajo na ozemlju Hrvaške države, pa bi se želeli preseliti na Spodnje Štajersko, da naj se takoj javijo pri omenjenem vodji v Zagrebu.

S Hrvaškega

Ker je v državi precejšnje pomanjkanje premoga so se oblasti odločile, da bodo začele kopati v novem rovu v rudniku Teslicu. Kar najhitreje postavljajo vse stroje, ki so potrebni za moderen rudnik. Položeni so tudi železniški tirji prav do rudnika. S kopanjem premoga bodo v kratkem začeli.

Čez 25 tisoč Osječanov si je v zadnjem času ogledalo prostozidarsko razstavo »Budnost«. Razstava je vzbudila povsod veliko zanimanje.

Poglavnik Pavelić je bil pred nekaj dnevi na obisku v Samoboru, kjer se je preprčil o odličnem upravnem delu občine, sreza in drugih državnih uradov. Na poti domov se je ustavil pri delavcih na podsedesnem mostu in se z njimi nekaj časa razgovarjal. Ob navdušenem vzklikanju je potem nadaljeval pot proti Zagrebu.

Hrvaško ministrstvo za promet in javna dela je izdalo razglas, iz katerega je razvidno, da bo Nezavisna Hrvaška Država izdala za prvo obletnico svoje nezavisnosti posebne poštne jubilejne znamke. Nove znamke bodo izdane tudi za najmanjše enote.

Hrvaško ministrstvo za promet je dovolilo poselnikom zagrebških slovesnosti ob priliki prve obletnice znaten popust na hrvaških državnih železnicah. Tako bodo imele narodne noše na vlakih 75 odstoten popust, ostale organizacije in člani poedinih društev pa 50 odstoten popust.

Po vsej hrvaški državi bodo v kratkem začeli z zidanjem 5000 delavskih domov, ki bodo stali že eno milijardo kun.

Zagrebski gasilci bodo v kratkem dobili dva moderna gasilska avtomobila. Dovršujejo jih v Zagrebu. Prvi bo imel prostora za 3500 litrov vode in najodobnejšo črpalko, drugi voz pa bo imel vode le za 1500 litrov. Na drugem vozu bo prostora še za 8 mož posadke. S tema dvema vozovoma bodo imeli zagrebški gasilci skupaj 16 motornih gasilskih voz. Razen omenjenih dveh voz bodo dobili še velik avto s premijskimi lestvami in pa poseben avto za gašenje s tekočinami.

V Banji Luki bodo v kratkem začeli graditi veliko šolsko poslopje za trgovsko akademijo. V ta namen je že odobren kredit v znesku 8 milijonov kun. Novo šolsko poslopje bo zgrajeno v sredini mesta.

Osječki župni odbor Rdečega križa je poslal za velikončne praznike na vzhodno bojišče hrvaškim borcem 26 paketov z velikončnimi darili. Del teh darov so odpotali v južne dele države.

V hrvaškem Donjem Miholju se bo te dni osnovala posebna zadruga, ki bo imela nalogo zbirati mleko od kmetov in ga bo potem odpošiljali v Osijek v predelavo. Merodajni krogi so imeli že tudi potreben sestanek z okoliškimi kmeti.

25 let gledališkega delovanja kot igralce je praznoval te dni Samoborčan Presečki. ki je za ta jubilej nastopil v delu »Charleyeva tetka«. V istem gledališkem komadu je začel nastopati tudi pred 25 leti.

V hrvaški Virovitici so imeli v zadnji vojni odlikovani borci svečano zaprisego, v kateri so obljubili pokorščino tudi sedanjemu hrvaškemu poglavarju Paveliću. K organizaciji je pristopilo 96 članov.

Kakor je odredilo hrvaško obrambeno ministrstvo, bodo doslej morali vsi zatemejevati razsvetljene prostore ob 8 zvečer in bo zamračitev trajala do 5 jutrat.

V samem Zagrebu je bilo lanskega leta izdanih 250 gradbenih dovoljenj. Vse stavbe, ki so bile dovoljene na podlagi teh dovoljenj, pa so bile vredne več kakor 200 milijonov kun. Največ je bilo zgrajenih enonadstropnih hiš. Štirinadstropnih hiš je bilo zgrajenih 7.

Zagrebska mestna občina je odobrila kredit v znesku 3 in pol milijona kun, s katerimi bo kupila šest novih modernih avtobusov. S temi šestimi vozovi bo mestni avtobusni park tako spopolnjen, da bo čisto odgovarjal potrebam.

Po vseh sarajevskih muslimanskih pokopališčih, kjer ne pokopavajo več mrličev, bodo vso zemljo zasadili s sadnim drevjem. Plemen-sko sadno drevje bodo dobili interesei v državni drevesnici.

Za veliko noč je bilo v Sarajevu svečano prevezje odredjenega zemljišča, ki bo služilo za razširjenje v botanični vrt. Novo zemljišče je last sarajevskega muzeja, ki bo tudi skrbelo za novi botanični vrt. Zemljišče je odstopila vojaška uprava.

Sarajevski gostilničarji so imeli te dni svoje letno zborovanje, na katerem so tudi enoglasno sprejeli nove cenike, ki odgovarjajo cenam, ki zdaj vladajo na tržiščih. Tudi ostali predlogi so bili soglasno sprejeti.

Ob priliki proslave obletnice Nezavisne Hrvaške Države bo v zagrebškem državnem gledališču prirejen velik koncert. Koncert bo priredila vojaška godba.

Dogoni živine v prihodnjem tednu

Ljubljana, 9. aprila.

Prehranjevalni zavod Visokega Komisariata za Ljubljansko pokrajino priredi v prihodnjem tednu te-le dogone za klavno živino. Dne 13. aprila 1942 v Metliki za govedo in prašiče; dne 14. aprila 1942 v Novem mestu za govedo in prašiče; dne 14. aprila 1942 na Rakeku za govedo in prašiče; dne 15. aprila 1942 v Ljubljani za govedo in prašiče; dne 15. aprila 1942 v Ribnici za govedo in prašiče.

Ljubljana

Koledar

Danes, četrtek, 9. aprila: Marija Kl. Petek, 10. aprila: Mehtilda.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Komotar, Vič-Tržaška cesta.

Nakaznice za semenski krompir bo mestni gospodarski oddelek oddajal interesentom, ki so vložili prošnje, v sobi šte. 35 v Beethovnovi ulici 7 v petek in soboto 10. in 11. t. m. po naslednjem redu. V petek, 10. t. m., od 8 do 9 prosiilec z začetnicami A—G, od 9—10 prosiilec od H—K, od 10—11 prosiilec od L—P in prosiilec od 11 do 12 od R—Z, v soboto bodo pa nakaznice dobili vsi zamudniki. Ker je na razpolago le omejena količina semenskega krompirja in je število interesentov nepričakovano visoko, je bilo seveda treba znižati količine, ki so jih prosilci želeli.

Slika presv. Srca Jezusovega v vsako slovensko hišo! Kupite jo, stane le 3 lire!

Glasbena literatura vseh narodov je bogata na delih za klavir in violino, ki so jih napisali največji skladatelji. V ponedeljek, dne 13. t. m. bomo imeli v veliki Filharmonični dvorani koncert, na katerem se bodo izvajala dela za violino in klavir in izvajala jih bosta umetnika pianist Luigi Dallapiccola in violinist Sandro Materassi. S svojimi deli so zastopani skladatelji štirih velikih narodov: Tartini, Ravel, Stravinski in pa Brahms. Koncert bo velik umetniški dogodek, zato opozarjamo na njega. Predprodaja vstopnic v knjižarni Glasbene Matice. Začetek koncerta točno ob pol 7 zvečer.

Ljubljansko gledališče

Drami:

Cetrtek, 9. aprila ob 17.30: »Ifigenija«. Red B. Petek, 10. aprila, ob 17.30: »Konto X«. Izven. Sobota, 11. apr., ob 17.30: »Zaljubljena žena«. Red A.

Opera:

Cetrtek, 9. aprila ob 16.30: »Evgenij Onegin«. Red Cetrtek. Petek, 10. aprila: Zaprtlo. Sobota, 11. aprila ob 15: »Indija Koromandija«. Mladinska opereta. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol.

Goethe: »Ifigenija«. — Klasična igra v petih dejanjih. — Prevod Fran Albrecht. — Dejanje obravnava usodo Agamemnonove hčere Ifigenije, ki živi na Tavridi v pregrznatosti. Odločilni vpliv plemenite žene, ki dvigne s svojo človekoljubnostjo in visoko etiko potom kralja Toasa, mišljenje in čustvovanje vsega naroda, je podan v psiholoških stopnjah. Igrali bodo: Ifigenijo — Šaričeva, Toasa — M. Skrbinec, Oresta — Jan, Pilada — Nakrst, Arkasa — Gregorin. Režiser: J. Kovič, inscenator: inž. Franz.

Sportni drobci

Prihodno nedeljo se bosta med seboj pomerili državni reprezentanci Španije in Italije. Nemci so zbrali v Wuppertalu 27 svojih najboljših igralcev, izmed katerih bo le 11 izvoljenih, da bodo zastopali Nemčijo v trdi borbi. Državni kapetan Herberger bo imel s svojimi igralci pred odločilnim srečanjem še dve tekmi, v katerih bo izbral svojih 11 mož.

Španski kolezarji bodo imeli letošnje leto bogat športni spored. Sicer ne bodo tekmovali v dirki okrog Španije, ker so to dirko preložili na drugo leto, pač pa bodo priredili dirko okrog Katalonije in Andaluzije. Dirka bo razdeljena na 6 etap.

Hrvaški boksarji se bodo 25. t. m. pomerili z najboljšimi Madžari. Madžari so poznani kot najboljši evropski boksarji in bodo imeli Hrvati težko nalogo, če se bodo hoteli uspešno postaviti v bran. Hrvati se za srečanje temeljito pripravljajo.

Denarnica z manjšo vsoto denarja je bila najdena. Dobi se v uredništvu »Slovenca«.

S. S. van Dine KRIMINALNI ROMAN 87

»Zdi se, da so stvari potekale res tako, gospod Markham. Toda, kako je mogel tisti zlocek priti v hišo in spet oditi, ne da bi ga bil kdo videl? To je tisto, kar bi rad vedel«.

Vance, ki je bil ostal pri oknu in gledal v reko, je dejal, ne da bi se obrnil v sobo:

»Ker se stopinje tako ponavljajo, človek vedno bolj dvomi, ali so zanesljive ali ne. Naš priismuknjeni zločinec je le premalo previden kar se tiče stopinj, preveč pa gleda na prstne odtise. Prstnega odtisa ni pustil dozdaj še prav nobenega, sledu svoje hoje, razen teh natančnih in jasnih stopinj, o katerih se zdi, da so bile narejene nalašč zato, da bi padle v oči, po tudi ne. Ne bi dejal, da bi jim bilo treba prepisovati pri celi stvari kakšen odločen pomen...«

Heath je žalostno povesil glavo. Bil je istega mnenja kot Vance, toda njegova vztrajnost ni dovoljevala, da bi izgubil pogum.

»Telefonirajte stotniku Jeremu, šnitnik« je ukazal, ko je spet dvignil glavo, »in mu povejte, da želim

zvedeti za njegovo mnenje o stopinjah na preprogi. Vzemite potem še mero tistih na balkonu, vi, Burke, pa pojdit gor in pazite, da ne bi kdo šel v katero od obeh sob.«

XV. poglavje.

Morilecva navzočnost.

Torek, 30. novembra ob 12.30.

Ko sta Snitkin in Burke odšla, se je Vance takoj usedel k dr. Von Blonu. »Mislim, da bi bilo dobro, če bi točno ugotovili, kje so bili vsi družinski člani tedaj, ko se je zločin odigral in pred tem. Znano nam je, gospod doktor, da ste prišli sem ob četrtna enajst. Koliko časa ste ostali v sobi pri gospej Greenejevi?«

Von Blon se je vzravnil na stolu in ostro pogledal Vanceja.

»Približno pol ure. Po enajsti uri sem potem šel v Sibilino sobo, kjer sem ostal do trenutka, ko me je Sproot poklical.«

»In Sibi je bila z vami?«
»Da, ves čas.«
»Hvala.«

Vance se je vrnil k oknu, Heath pa, ki je prisostoval razgovoru z nekim bojevitim obrazom, je dejal Markhamu:

»Ali veste, da sem se odločil, ravnati se po Vašem nasvetu in poslati v to hišo človeka, ki ima dobre oči? Ali ne bi bilo morda prav, če bi na primer nadomestili bolniško postrežnico z eno od naših žensk?«

»Sijajna misel,« je vzkliknil Von Blon.

»Sprejeto, gospod narednik,« je pri-trdil Markham.

»Stvar izročam vam.«

»Osebo, ki ji zaupate, lahko pošljete proti večeru. Jaz bom tu in ji bom dal vsa potrebna navodila. V zdravniškem ožiru nimam zdaj posebne posla,« je še dejal Von Blon.

»Domenimo se za šesto uro,« je predlagal Heath in naredil opozorilno znamenje v svojo beležnico.

»Odlično,« se je strinjal Von Blon in vstal, »Zdaj pa, če moja navzočnost ni potrebna...«

»Gotovo da ni, gospod doktor, brez nadaljnega lahko odidete,« je dejal Markham.

Toda Von Blon ni odšel naravnost iz hiše, pač pa po stopnicah v gornje nadstropje. Slišali smo, da je potrkal na Sibilina vrata. Zadržal se je tam nekaj minut, potem pa spet odšel po stopnicah ter skozi glavna vrata iz hiše, ne da bi se pri tem kam ozrl.

Medtem nam je prišel Snitkin povedati, da bo Jerem prispel čez pol ure

in da bo skupaj z njim nadaljeval s posmenjanjem odtisov.

»Mi bi pa med tem časom lahko šli h gospej Greenejevi. Morda je pa le tudi ona kaj slišala...«

Vance se je ozrl, kakor da bi se bil zdramil iz spanja.

»Gotovo, toda ugotovimo prej, kje je bila bolniška postrežnica tiste pol ure pred zločinom. Rad bi tudi vedel, če je stara ostala sama v svoji sobi. Pokličimo postrežnico, preden gremo k bolnici.«

Predlog je bil soglasno sprejet in Heath je poslal Sproota, naj pokliče postrežnico.

Prišla je Njen obraz je bil nena-vadno miren. Ko pa nas je zagledala, je prebledela.

»Gospodična Craven, Vancejev glas je bil miren, toda odločen,« povejte mi, kaj ste delali danes dopoldne od pol enajstih do pol dvanajstih?«

»Bila sem v svoji sobi v tretjem nadstropju,« je odvrnila postrežnica. »Šla sem gor takoj po deseti uri, ko je prispel dr. Von Blon, in sem tam ostala vse dotlej, dokler me ni poklical, naj dam gospej Greenejevi juho. Takoj sem se vrnila, da bi ostala med tem časom, ko je doktor govoril z vami, pri bolni ženi.«

»So bila vrata vaše sobe odprta?«

»Da, podnevi jih nikdar ne zapiram za vsak primer, če bi me kdo klical.«

»So bila tudi vrata pri gospej Greenejevi odprta?«

»Da.«

»Ste slišali strel?«

»Ne.«

»Je že dovolj. Najlepša hvala, gospodična Craven,« se je zahvalil Vance. »Zdaj se lahko vrnete v svojo sobo. Mi gremo zdaj obiskat vašo bolnico.«

Potrkali smo in rezek glas nam je velel, da je vstop prost. Ljubezni starša nam je osinila z ostrim pogledom, ko smo stopili skozi vrata.

»Stvari stoje vedno slabše, kakor se mi zdi,« je spregovorila nekam ježno. »Počutila sem se že nekoliko boljše, zdaj pa se mi je spričo vse te zmešnjave stanje spet poslabšalo.«

»Zal nam je, gospa,« se je opravičil Markham s strogim glasom. »Nas boli morda bolj kot pa vas, gospa, žalostna smrt vašega sina. Res zelo nam je žal stisniti in vznemirjanja, ki vam ga povzroča ta nesreča. Vse to pa ne dovoljuje, da bi zanemarjal svojo sveto dolžnost. Vi ste bili v

Andrejčkov
J o ž e :**Žalost in veselje**

Risal Jože Beranek Besedilo priredil Mirko Javornik

Roman
v slikah

526.

Aleš in Tomaž sta takoj začela spraševati, če ni na otoku videl še dveh Evropejcev, ki sta se tudi rešila iz valov. Potrtil je, a je dejal, da sta jo urno pobrala in ju ni mogel doiti. Vprašal je še, če sta morda bila s te ladje. »Da,« je bil odgovor na vprašanje.

527.

Pri teh besedah je Jurij — zakaj tujec je bil on, nihče drugi — prebledel in začel krmarija in Aleša poslušati, potem pa ju pregovarjati, naj nikar ne iščeta, zakaj on da je videl, kako sta Tomaž in kapitan odrinila s čolnom na zahod od otoka.

528

Krmar in Ales sta tujca zdaj pustila, zakaj niti verjela mu nista. Sta sta na most ter se posvečevala, kaj bi veljalo ukreniti. Če bi bilo Jurijevo pripovedovanje resnično, bi kazalo takoj jadrati na ono stran in do jutra bi kapilana in Tomaža lahko dohiteli.

Skrivnostna moč, ki prinaša premoženje

Na vsakih sto ljudi je osemnajst takih, ki imajo čudovito sposobnost izvenčutnega zaznavanja

Mlada irska učenjaka, zakonca dr. Joseph Khine in njegova žena Louise, že lepo vrsto let proučujeta na dublinskem vseučilišču vprašanje branja človekovih misli z njegovega obraza. Gre za vprašanje, s čigar reševanjem se navadno bavijo šarlatani — pravi neko poročilo iz srednjeevropskega vira — zelo pomembno pa je posvetiti vanj tudi z lažje znanosti.

Dr. Khine in njegova žena sta vprašanje čim bolj poenostavila in sta označila jasnovidnost kot dar, zaradi katerega človek lahko zazna skrite predmete, umsko telepatrijo pa kot človekovo sposobnost, ki z njeno pomočjo lahko bere drugemu njegove misli z obraza. Dala sta natisniti na igralne karte pet simboličnih znamenj: zvezdo, pravokotnik, tri valovite vzporedne črte, križ in krog. Pri igri s pet in dvajsetimi kartami, bi se karte z omenjenimi znaki petkrat ponovile, in če potem na slepo srečo vlečemo karte s kupčka, bi bila verjetnost, da potegnemo karto, 5:25 ali 1:5. Če naredimo samo enkrat tak poskus, se utegne zgoditi, da potegnemo karto, ki si jo želimo, morda več kot petkrat. Če pa poskus ponovimo recimo stokrat ali tisočkrat po vrsti, se boste pač lahko prepričali, da bo prišlo povprečno na 25 možnih 5 ugodnih primerov, ali z drugimi besedami, da bo verjetnost 1:5. Vendar pa ni samo golo naključje, če se vam posreči pogoditi šestkrat, sedemkrat ali še večkrat pravo. Do veljave pride v tem primeru tudi tisto, kar dr. Khine imenuje »izvenčutno zaznavanje«.

Prvi poskusi, ki jih je dr. Khine delal z otroki, hipnotiziranci ali s skupinami učencev, so spodleteli. Slednji se je nekemu študentu, po imenu Linzmayerju, na splošno začudenje posrečilo od pet in dvajsetih krat kar 21-krat potegniti pravo. Celo sam se je temu čudil, kje je dobil tolikšno skrivnostno moč, ad ekora vselej ugame...

Ležati so kmalu začeli še druge ljudi, ki bi imeli tak poseben dar. In kaj kmalu so jih našli prav precej. Kaže, da je sposobnost takšne »jasnovidnosti« med ljudmi zelo razširjena. Med stotimi ljudmi so ugotovili, da jih ima takšno izredno sposobnost kar osemnajst.

S tem pa seveda ti izredni pojavi v svojem bistvu še niso razloženi. Kakšna je vendar tista sila, ki se pri nekaterih ljudeh kaže v tej obliki? Ali naj bo to neka, dozdaj neznana moč, ki ni podvržena nobenemu zakonu energije in ki se ne ozira niti na čas niti na prostor?

Od človekove volje naj bi bilo tudi nekaj odvisno

Človek, ki je zaužil neko usipavalno sredstvo, je bil za tisto skrivnostno silo nedovzet, dočim je tisti, ki je pil kavo, bil k temu zelo nagnjen. V mno-

gih primerih so skušali doseči, da bi se tisti, s katerimi so delali poskuse, čim večkrat zmotili. Ugotovili so, da so na ta način manjkrat uganili pravo karto, kakor pa jo ljudje navadno ugamejo. Ali po tem takem tudi z lastno voljo lahko vplivajo na tisto skrivnostno silo? — se moramo pač vprašati sprito gornjih ugotovitev. Če je to res, potem je na primer od igralčeve volje odvisno, ali naj pri igri dobi ali izgubi. In ker so neke vrste igra tudi razni trgovski posli, poslovne zadeve, naj bi bilo po tem

takem tudi pri njih vse odvisno samo od volje posameznega poslovnega človeka, ali bo imel pri svojih kupčijah srečo ali ne.

Zanimiv je naslednji poskus, ki so ga naredili z nekim newyorškim poslovnim človekom, ki si je bil zadnje čase s svojimi srečnimi spekulacijami pridobil ogromno premoženje. Tudi na njem so se hoteli prepričati, kolikokrat bo potegnil s kupčka pravo karto, tisto, ki bi imela eno onih petih simboličnih znamenj, kakor smo jih navedli zgoraj. Zgodilo se je pravo čudo, ki vsa naša gornja izvajanja čudovito potrjujejo. Pri preskušanju njegove »umske telepatrije« je ta možakar skoraj vselej potegnil pravo karto in se je le redkokdaj zmotil. Morda je vprav v tej njegovi sposobnosti vzrok, da je imel v svojem življenju dozdaj toliko sreče.

Trikrat umrl, pa vselej spet vstal

Zmerom je pri piki ušel, da ga niso živega pokopali

Na Danskem so imeli v zadnjih letih prav precej primerov »dozdevne« smrti, ali z drugimi besedami, dogodilo se je šestkrat, da so koga položili na mrtvaški oder in ga potem tudi pokopali, čeprav v resnici ni umrl, pač pa le začasno ni več kazal kakšnega znamenja, da bi bilo v njem še kaj življenja. In če se tak »mrlič« le ni še pravočasno prebudil iz nezvesti, so ga seveda živega pokopali po usodni zmoti njegovih svojcev ali pa še celo zdravnikov.

Ni čudno, če so zadnje čase Danci postali v tem oziru došteti previdnejši, kot so bil prej. Ker se je le še prevečkrat izkazalo, da so koga še živega položili na pare, če ne celo pokopali, je bila zadnja želja tega ali onega, ki je ležal na smrtni postelji, da ga morajo najmanj trije zdravniki prej proglašiti za mrtvega, preden bi ga pokopali. Od trenutka njegove smrti, pa do pogreba pa mora poteti najmanj pet dni. Takšno željo je zadnje čase izrazil še mareški Danec na smrtni postelji, in to tudi ni nič čudnega, če pa so se dogajali primeri, kakor je na primer naslednji:

Pred dobrim tednom je v nekem mestu na danskem otoku Fynen »umrl« kapelnik mestne godbe, postaven petinšestdesletni možakar, ki je od sile rad dobro jedel in pri vsaki jedi popil tudi vrček piva. Bila je to že tretja njegova »smrt«. Toda po 48 urah je na parah, kamor sta ga bila položila njegova dva sinova, nenadno spregledal, vstal in pretegnil ude kot po dolgem, temeljitem spanju. Ljudi, ki so ga »etražili« na mrtvaškem odru, je spreletela nepopisna groza, ko je krepki možakar skočil z odra, da so tla kar zaškripala. (Je to precej obilen možakar. Visok je meter devedeset, tehta pa 112 kg). Po 48 urah tudi že ni bilo čudno, če je možar začel hudo lakotno. Cim je »vstal od mrtvih«, je takoj zahteval, naj mu prinese kakšen boljši prigrizek in četrto litra vina. Prav kmalu je ves strah

minul in vsi so se zelo razveselili kapelnikovega »vstajenja«.

Prvič na parah pred petimi leti, drugič lani

Nekako pred petimi leti se je isti možakar neke na cesti nenadno zgrudil nezvesten na tla. V bolnišnici so zdravniki ugotovili smrt in so možkarja po 24 urah položili na mrtvaški oder. Nekaj ur, preden bi »mrlič« morali odpeljati na pokopališče ter ga pokopati, pa se je nenadno zbudil, pri čemer se je mrlički čuvaj tako prestrašil, da bi bil kmalu sam umrl od groze. Pred petimi leti se je torej prvič pripetilo, da je tisti postavljeni danski kapelnik »umrl«. Drugič pa se je, tudi samo začasno, preselil »na drugi svet« lansko leto. Našli so ga »mrtvega« doma na postelji. Drugič je možakar spet še nekoliko dlje kot prvič. Začele so se bile že pogrebne molitve pred »pokojnikov« hišo in duhovnik je »truplo« tudi že blagoslovil. Potem je nastopil nek govornik, ki je v slovo od dragga kapelnika mestne godbe poudarjal velike zasluge, ki si jih je možar v svojem življenju pridobil, ter splošno priljubljenost, ki jo je med ljudstvom užival. Povedal je med drugim še to, da je bil »pokojnik« vedno razigran in dobre volje, od drugih svojih tovarišev pa se je odlikoval tudi po tem, da je imel izreden apetit. Tedaj pa je možakar nenadno spregledal in začel razbijati po pokrovu krste. Pogrebi so pokrov dvignili ter tako zaslužnega mestnega kapelnika še zadnji trenutek rešili, da bi bil živ pokopan.

Spričo dejstva, da je možakar že dvakrat na videz umrl in se obakrat po daljšem spanju spet prebudil, sta njegova sinova sklenila, da ga v prihodnjem primeru njegove smrti ne bosta pustila tako hitro odnesti iz hiše, kajti prepričana sta bila, da gre v tretje rado. Mož je prejšnji teden, kakor

rečeno, res znova »umrl« in sinova ga vprav zaradi prejšnjih dveh primerov nista pustila položiti na mrtvaški oder celih 48 ur, ker sta bila trdno prepričana, da bo prav gotovo tudi tokrat vstal. Kar malo nerodno jima je bilo, ko so od vseh strani prihajali prijatelji in znanci in jima izražali svojo globoko sožalje zaradi »nenadomestljive izgube«, ki ju je doletela s smrtjo njunega očeta.

Ogromna argentinska pivovarna

Ena največjih pivovarn na svetu je brez dvoma pivovarna Quilmes v Buenos Airesu. Ustanovil jo je pred petdesetimi leti Otto Bemberg. Kako ogromna je, dokazuje dejstvo, da njene naprave zavzemajo petdeset hektarov prostora.

Vesako leto naredi, vsaj dozdaj so ga naredili, nad 1,3 milijona hektolitrov piva. Izredno zanimive pa so pivovarniške naprave same. Celotna proizvodna posoda, ki jih uporabljajo za kvašenje, znaša 5 milijonov litrov. V posebnih prostorih imajo približno tisoč velikih sodov, od katerih vsak drži najmanj 10.000 litrov, mnogo pa je tudi takšnih po 20.000 litrov. V celoti imajo v teh pivovarniških prostorih do 32 milijonov litrov piva!

Poleg piva pa omenjena pivovarna proizvode na leto okrog 3 milijone kg ogljikove kisline. V zadnjem času je švicarsko podjetje Sulzer dobavilo tej ogromni pivovarni več kompresorjev na amonijak ter večje število parnih strojev, centrifugalnih sesal, ogrevalcev, stiskalcev zraka itd.

Sodobni »Jona«

Svetopisemski Jona je preživel nekaj časa v trebuhu velike morske ribe — smo se učili iz zgodbe Svetega pisma. V nekem mornariškem časopisu na Francoskem pa je bil pred kratkim pribečen naslednji članek: Februarja meseca leta 1891. je plula ladja »Zapadna zvezda« v bližini Falklandskih otokov. Šest kilometrov od nje so mornarji zapazili ogromnega morskega soma. Velikanska žival je napadla čoln, ki so ga mornarji spustili v morje, ga dvignila v zrak in ga prevrnila. Eden mornarjev je utonil, štirje drugi so se rešili s plavanjem, enega pa nikakor niso mogli najti. Čez nekaj časa so soma usmrtili in ga privezali k trupu ladje. Čelci so ga razkosavali. Delo se nadaljevalo še vso noč. Zgodaj zjutraj so izrezali živali žleodec in ga potegnili na palubo. Bili pa so nemalo presenečeni, ko so videli, da žleodec nekako »utripa«. Ko so ga prerežali, so našli v njem pogrešenega mornarja. Bil je seveda v nezvesti toda srce mu je še bilo. Prenešli so ga v kabino. Ko je spet prišel k zavesti, se je vedel kakor blaznež. Trajalo je to štirinajst dni. Zaradi pravilne nege pa se je potem le pomiril in po nekaj tednih je bil povsem zdrav. Zaradi žleodčne kisline v ribi mu je postala koža na obrazu, na rokah in nogah popolnoma bela. Mornar je pri plovboval o strašnih trenutkih, ko ga je žival pogoltnila. Lahko je v ribjem žleodcu sicer dihal, toda vročina je bila strašna. V nekaj hipih se je onesvestil in se je zavedel šele v kapitanovi kabini. Koža pa mu je ostala bela vse do smrti.

J. RENARD

ROMAN GRDEGA OTROKA

A zmaličeni trebušček se še vedno giblje. In čim bolj razjarjeni Korenček bije, tem manj se zdi, da je krt poginil.

Detelja.

Korenček in Feliks se vrata od večernic in hitita, da bi prišla domov, ker se bliža četrta ura, ko malicajo.

Feliks bo dobil kos kruha s surovim maslom ali marmelado. Korenček pa kos suhega kruha. Prehitro se je namreč hotel izkazati moža in je izjavil pred prijatelji, da ni sladkosneden. Rad ima stvari, kakršne so, in poje svoj suhi kruh navadno z veseljem. Danes pa še celo hitreje stopa kakor Feliks, da bi prišel prvi do kruha.

Včasih se mu zdi suhi kruh trd. Tedaj plane Korenček nadenj kakor napadeš sovražnika, pograbi ga, zasaja zob vanj, otepa z njim, ga drobi, da letijo drobtine naokoli. Njegovi domači stoje okoli njega in ga radovedno gledajo.

Njegov nojeviski žleodec bi prebavil kamenje ali star sold, čeprav bi bil polne zelenega volka.

Skratka, glede hrane ni izbiren.

Doma se obesi na kljuko. Vrata so zaklenjena.

»Mislim, da naših ni doma. Breni še ti z nogo,« pravi.

Feliks zakolne in plane nad težko, z žebli obita vrata, in dolgo bobna po njih. Potem oba z združenimi močmi z rameni usčita vanje.

Korenček: »Zaman. Ni jih.«

Feliks: »A kje so?«

Korenček: »Vsega ne moreš vedeti. Sediva.«

Ko začutita pod seboj mrzle stopnice, se jima oglasi ne navadna lakota. Kako je huda, pokažeta s tem, da zehata in se bijeta s peščico po prsih.

Feliks: »Mislijo, da jih bom čakal!«

Korenček: »In vendar ne moreva storiti nič boljšega.«

Feliks: »Ne bom jih čakal. Ne maram umreti za lakoto. Pri priči hočem kaj jesti, karkoli, čeprav travo.«

Korenček: »Travo! To je misel! To bodo debelo gledali.«

Feliks: »Zlomka, saj vendar jemo salato. Med nama povedano, je detelja, na primer, prav tako mehka kakor salata. Pač salata brez olja in kisa.«

Korenček: »Še mešati je ni treba.«

Feliks: »Hlečeš, staviva, da jaz jem deteljo, ti pa je ne jesh?«

Korenček: »Zakaj ti in ne jaz?«

Feliks: »Salo v stran — ali hočeš staviti?«

Korenček: »Kaj, ko bi prosila najprej pri sosedih, naj dajo vsakemu kos kruha in kislega mleka, da si ga razmaževa po vrhu?«

Feliks: »Meni je ljubša detelja.«

»Pojdiva!« pravi Korenček.

Kmalu se razgne pred njunimi očmi vabljivo zelenje deteljice. Brž se začneta vanj in se zabavata s tem, da brodita po detelji, da lomita mehka stebelca, da orjeta ozke gazi, ki bodo dolgo časa vznemirjale ljudi, da bodo govorili:

»Kakšna žival je hodila tod?«

Skozi hlače jima prodira hlad do meč, ki polagoma drevenijo.

Sredi njive se ustavita in se spustita na trebuh.

»Tu je pa fletno,« pravi Feliks.

Po obrazu ju šeče detelja in smejeta se kakor nekoč, kadar sta še skupaj spala v isti postelji in je vpila gospa Lepicova iz sosedne sobe nad njima:

»Ali bosta spala, smrkavca?«

Pozabita, da sta lačna, in začneta plavati po mornarsko, po pasje, po žabje. Samo glavi molita iznad detelje. Z rokami reže, z nogami odrivata drobne zelene valove, ki se tako radi lomijo. Ko jih odrineš, se ne ulijejo več nazaj.

»Do brade mi sega,« pravi Feliks.

»Poglej, kako se odrivam,« pravi Korenček.

Počivati morata, uživati v večjem miru svojo srečo.

Slonita na komolcih in sledita s pogledom krtovim podzemeljskim hodnikom, ki se zvijajo cikcakasto po tleh kakor nabrekle žile starih ljudi. Zdaj jih izgubljata izpred oči, zdaj se jima spet pojavijo v jasi, kjer izteza požrešna predenica, zlobna zajedalka, šiba božja za dobro deteljico, svojo brado izrdečih vlakenc. Krtine tvorijo drobno vasico iz koč, postavljenih na indijanski način.

»To pa še ni vse,« pravi Feliks. »Jejva. Začenjam. Glej, da ne zaideš med moj delež.«

Z roko zariše krog.

»Imam ostalega zadosti,« pravi Korenček.

Obe glavi izgineta. Kdo bi ju iztaknil?

Veter narahlo pihlja, obrača drobne deteljine liste, da se prikazujejo blede spodnje strani, in po vsem polju se preliva drget.

Feliks muli polna naročja krme, si pokriva z njo glavo, se dela, kakor da se z njo maši, posnema škrtanje čeljusti nevarnega teleta, ki se baše. In medtem ko se dela, ko da požira vse, celo korenine — dobro ve, kakšen je svet —, misli Korenček, da res žveči. Ker je bolj izbiren, išče samo lepe lističe.

S koncem nosu jih nagne k sebi, jih pripelje do ust in jih počasi žveči.

Čemu bi hitel?

Miza ni najeta. Semenj se ne vrši na mostu.

Pod zobmi mu škrtta, jezik mu je grenak, srce veselo. Požira, se gosti.